

IRODALOM

FOLYÓIRATCIKKEK

CALOT, G. – SARDON, J. P.: *Les perspectives démographiques européennes*. (Európai demográfiai perspektívák). *Futuribles*, 1999/244. 5–17. p.

Az EUROSTAT a hollandiai statisztikai hivatalt bízta meg, hogy az EU 15 országa számára készítsen demográfiai előrejelzéseket a 2050-es évről. A becslések a demográfiai fejlődés három tényezőjének: a termékenység, halandóság, nemzetközi vándorlás dinamikájának jelenlegi vizsgálatára épülnek. A halandóság esetében az élettartam hosszára vonatkozóan fiatal, közép- és idős korú kategóriákat, a termékenységre vonatkozóan három szintet, a vándorlásra pedig szintén három kategóriát állítottak fel. Ezek alapján a szerzők 27 variánst dolgoztak ki, majd a különböző feltevések összekombinálásából 5 szélsőséges hipotézist állítottak fel, amelyek a lehetséges demográfiai fejlődést mutatják be, de rámutatnak az Európai Unió tagállamainak összlakosságát érintő bizonytalanságokra is. Felhívják a figyelmet a demográfiai elöregedés általános és visszafordíthatatlan folyamatára, melynek intenzitása felméréseik szerint nem egyenletes az érintett országokban.

A termékenység három szintjének figyelembevétele az Európai Unió 15 tagországa 2050-re kidolgozott legalacsonyabb becslési mutató 1,3–1,6 gyerek/nő, a közép-szinten 1,5–1,9 gyerek/nő és a felső becslés értéke 1,8–2,1 gyerek/nő.

A születéskor várható élettartam vonatkozásában az alsó érték (legrövidebb élettartam) a férfiaknál 73–78 év, a nőknél 79,5–84 év, a középpérték (átlagos élettartam) a férfiaknál 78–82, a nőknél 83–87 év, míg a felső érték (leghosszabb élettartam) a férfiaknál 82–85, a nőknél 85–88 év.

A nemzetközi vándorlás mértékét a jövőre nézve a jelenlegi éves vándorlás mérlegéhez hasonló paraméterekkel számolják, de ezeket a számadatokat a legutóbbi elemzések alapján le kívánják bontani nemekre és életkorokra is.

A szerzők végül részletesen ismertetik a felmérések és becslések számszerű adatait Franciaországra vonatkozólag.

Sz. E.

VANO, B.: *Buducnost populacnych prognóz na Slovensku*. (A népesség előrejelzésének jövője a Szlovák Köztársaságban.) *Slovenska Statistika a Demografia*, 2000/3. 20–23. p.

Az újonnan létesült Demográfiai Kutató Központ (DKK) (Systkumné demografické centrum) első megoldandó feladatai közé tartozik a Szlovák Köztársaság jelenlegi népességének részletes elemzése és a jövőre vonatkozó előrejelzések elkészítése. Szlovákia jelenleg megfelel a jó demográfiai statisztikával rendelkező országok elé állított alapkövetelményeknek, a további fejlődéshez és a legjobbakhoz való felzárkózáshoz azonban több prognózisra, több változatot magában foglaló előrejelzésekre, e téren több

módszerre és az eredmények jobb prezentációjára van szükség. A jövőben legalább két-három prognózis változat kellene, az előjelzések általános hiányossága ugyanis jelenleg a variációk elégtelensége. A népesség-előrejelzéseknek feltevéseket és következtetéseket kellene tartalmazniuk, vagyis bizonyos konkrét feltételek figyelembevételével készített elemzés eredményeiből levonható konzekvenciákat. A legmagasabb szintű igazgatási szervek a rövidebb távú döntéseikhez jelenleg csupán a legvalószínűbb változatokat veszik figyelembe, ezzel szemben a hosszú távú stratégiai megfontolásoknál többnyire a változatok egész skáláját érdemes lenne felhasználni.

A DDK-nak már többféle módszer van a birtokában a népesség-előrejelzések kiszámításához és azokat az érdeklődők rendelkezésére is bocsátja. Többnyire a felhasználói programok változatairól van szó, melyek lehetővé teszik, hogy a saját forgatókönyv elkészítése után azonnal kiszámítható legyen a fejlődés prognosztizálása. Szlovákiában is minden eszköz hozzáférhető, amit a demográfiai kutatási eredmények bemutatására használnak a világon, ezért a Demográfiai Kutató Központnak az a célja, hogy még ebben az évben prezentálja a szakmai közönség részére a Szlovák Köztársaság jelenlegi népesség-előrejelzésének eredményeit 2030-ig, továbbá megpróbálják kidolgozni a 2030–2050 közötti időszak népességfejlődésének verzióit. Jelenleg munkálatok folynak a háztartások fejlődésének országos előrejelzésére, majd regionális elemzésekkel és prognózisokkal kívánnak foglalkozni.

Á. É.

ZAMFIRESCU, A. M.: Unele aspecte teoretice ale îmbătrânirii populației. (A népesség öregedésének néhány elméleti szempontja.) Revista română de statistică, 2000/5. 13–34. p.

A szerző írásának bevezetéseként a demográfiai öregedés fogalmát, annak 3 formáját és jellemzőit határozza meg, majd rátér Románia népességfejlődésének ismertetésére. Az 1989-es politikai, gazdasági és társadalmi rendszerben, valamint az emberek gondolkodásmódjában bekövetkezett változások hatással voltak a népesség demográfiai viselkedésére is. A termékenység csökkenése (1990 után folyamatosan csökkent a születések száma) és a felnőtt korú férfi lakosság halálozási arányának kedvezőtlen alakulása természetes fogyáshoz vezettek. Ez és a kivándorlás fokozódása (1990–1992 között a legnagyobb, 135 ezer fő) a népesség számának csökkenését eredményezték a '90-es években. 2000. január 1-jén Románia népessége 22455,5 ezer lakos volt, amelyből 11,0 millió férfi (49,0%) és 11,5 millió nő (51,0%). Az 1992-es népszámlálás óta 355 ezer lakossal csökkent az ország népessége. Románia népességének korszerkezete 1990 után lassú, de folyamatos demográfiai öregedést tükröz (különösen a falusi nőnemű lakosságé, ahol az összes női népesség 1/4-e 60 év feletti). Hargita és Dâmbovița megye kivételével, az előző évekhez képest, minden megyében nőtt az időskorú lakosság aránya. 1992-höz képest leginkább Botoșani megyében nőtt ez az arány (16,4%-ról 20,7%-ra), a legkevésbé Arad megyében (19,9%-ról 20,5%-ra).

A demográfiai öregedés mutatóit a gyermekek számának csökkenése és az időskorú népesség arányának növekedése is befolyásolják. 1998-ban 804,5 ezer fővel kevesebb fiatalot regisztráltak, mint 1992-ben, amíg az időskorú lakosság száma 337,6 ezerrel nőtt.

Az időskorú népesség alakulása 2020-ig, valamint Románia népessége 2000–2020 közötti előszámításának rövid áttekintése alapján megállapítható, hogy a fiatal (15 év alatti) népesség száma az elkövetkező 25 évben 1,5 millióval csökken, az időseké pedig 500 ezerrel nő. Az 1000 főre eső idősek száma 350 főre nő 2020-ban (ez a szám kétszer nagyobb, mint 1960-ban volt).

A tanulmányban szó van még az idős népesség halandóságáról és a halálozások leggyakoribb okairól (emésztőszervi és daganatos megbetegedések). Az időskorúak halálozásának növekedésével – 1991–1998 között – a 60 éves idősek várható élettartamának csökkenése is együtt járt, különösen a férfiak esetében. Az idős nőknél a várható élettartam 0,3 évvel nőtt.

A két utolsó tárgyalt témakör az időskorú népesség családi állapota, valamint a népesség öregedésének gazdasági és társadalmi velejárói. Grafikonokkal szemlélteti az időskorú özvegyek válási és újraraházasodási rátáját. Az időskorú egyedül álló népesség helyzete a legrosszabb minden szempontból.

Általános igazság, hogy az egészség megőrzésének költségei az életkorral együtt nőnek. Egy ország egészségügyi szolgáltatásainak minőségétől függ, hogy hányan élnek meg az öregkort. Az átmenet időszakának nehézségei növelték a reformnak a lakosságra háruló költségeit is, ugyanakkor az állam folyamatosan csökkenteni kényszerült az olyan jóléti kiadásokat, mint a nyugdíjak, munkanélküli segélyek, társadalombiztosítás stb. A népesség általános egészségi állapotának romlása, amely természetesen az időskorú lakosságot is érinti, megmutatkozott a körükben regisztrált elhalálozások számának növekedésében is. 1998-ban 203,4 ezer fő idős személy halt meg, ez 1990-hez képest 14,1%-os növekedés.

Sz. Zs.

REDAY-MULVEY, G.: *Gradual retirement in Europe*. (Fokozatos nyugdíjba vonulás Európában.). *Journal of Aging and Social Policy*, 2000/2–3. 49–60. p.

Az Európai Közösségek Tanácsa 1982-ben ajánlásokat fogadott el a nyugdíjkorhatár és a nyugdíj-körüli évek egyes kérdéseinek szabályozására. Ezek az ajánlások az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- Lazítani kell a nyugdíjba menetel korhatárát, lehetővé kell tenni a korábbi vagy későbbi nyugdíjba vonulást,
- A nyugdíjba menetel előtt fokozatosan csökkenteni kell a munkaidőt,
- Lehetővé kell tenni a nyugdíjasok korlátozás nélküli munkavállalását.

A Bizottság 1986-ban közzétett jelentésében a következő öt év feladatának a fokozatos nyugdíjba menetel és a nyugdíjasok korlátozás nélküli munkavállalásának bevezetését emelte ki, majd az 1992. évi jelentésében megállapította, hogy a nemzeti nyugdíj-rendelkezések összhangban vannak az 1982. évi ajánlásokkal.

A Bizottság 1999 májusában a „Towards a Europe for All Ages” című anyagában célul tűzi ki, hogy a tagállamok segítségével keresni kell a módszereket a korai nyugdíjba menetel lehetőségének biztosításához, s e mellett szükséges a fokozatos nyugdíjba vonulás új módozatainak kialakítása és fontos a nyugdíjrendszer életképességének és flexibilitásának fokozása is. Fentiekben túl ajánlotta az egész életen keresztül tartó képzés és a rugalmas munkavállalás módozatainak kialakítását is.

Az 1980-as évek elejétől az EU országokban jelentős változások következtek be a nyugdíjrendszerekben, s a gyakorlati tapasztalatok is összefoglalhatók már.

A rugalmas nyugdíjrendszer elterjedése a munkáltatók számára előnyös, mert

- csökkenti a kifizetendő bért,
- növeli a termelékenységet,
- az idősebb munkatársak speciális ismeretei hozzájárulnak a cég munkája színvonalának megtartásához,
- csökkenti a nyugdíjba menettel előtt általában magasabb távolléti időt,
- az idősebbek számára biztosított érdekesebb munkák növelik azok elégedettségét munkájukkal,
- a munkavállalók korösszetétele változik, ha a felszabaduló rész-munkaidők pótlására fiatalabbakat alkalmaznak, így az idősebbeket mentesíteni lehet a továbbképzések alól.

A rugalmas nyugdíjrendszer a munkavállalók számára is előnyös, mivel

- az elvégzendő munkát az idősebbek változó képességeihez lehet igazítani,
- csökkenti a stresszt, és növeli a munkahelyi megelégedettséget,
- biztosítja az idősebbek folyamatos részvételét a munkahelyi közösség életében,
- szabadidőt biztosít a munkán kívüli egyéb tevékenységek folytatására.

A szerző a francia, német és finn rendszerek áttekintése után arra a következtetésre jut, hogy a rugalmas nyugdíjba vonulás lehetőségének megteremtését fentiekben túl még két általános követelmény érvényre juttatása is megkívánja:

- demográfiai okokból is szükséges a rugalmas nyugdíjba vonulás és a munkahelyi karrier újragondolása, de emellett szükséges a humán erőforrások és szakmai tudás legkedvezőbb kihasználása is;
- a jól szabályozott és rendszeres rész- és rugalmas munkaidő rendszerének kifejlesztése nem csak egy kívánatos átmenet a teljes munkaidős foglalkoztatás és a nyugdíjas státusz között, de egyben kívánatos lépés a társadalmilag igazságos és hatékony munkamegosztás felé is.

M. Á.

SCHMÄHL, W.: Increasing life expectancy, retirement age, and pension reform in the German context. (Növekvő várható élettartam, nyugdíjba vonulási kor és nyugdíjreform Németország példáján.) Journal of Aging and Social Policy, 2000/2–3. 61–70. p.

A fejlett országok nagy részében az időskorú népesség arányának növekedését a gazdasággal szembeni kihívásnak értékelik. A népesség öregedése érinti a nyugdíjrendszert, az egészségügyi ellátás rendszerét, így a kérdés számos országban a politikai és tudományos viták középpontjában áll. A probléma még kifejezettebben jelentkezik, amikor a baby boom nemzedékei érik el a nyugdíjkorhatárt, a csökkenő termékenység miatt kisebb létszámú kohorszok lépnek munkavállalási korba és emelkedik a várható élettartam, mely emelkedés különösen az idős kort már elérteket érinti. A fenti kihívásokra adott válaszok az állami kiadások – különösen a nyugdíjrendszerre vonatkozó – mérséklését kívánják szolgálni.

Az életcikluson belül a munkában és nyugdíjban eltöltött idő arányának az utóbbi irányába történő változása a felosztó-kirovó elven alapuló nyugdíjrendszerekre igen

előnytelen, s e rendszer keretében működik a nyugdíjak 70 százaléka Németországban. E rendszer másik kritikus pontja az átlagnyugdíjak meghatározása, amely a bruttó átlagbérek százalékában van megállapítva. A várható élettartam emelkedése miatt a felosztó-kirovó típusú nyugdíjrendszerek bevételeit növelni kell, ami csak a munkavállalók befizetéseinek emelése, vagy az állami költségvetés átutalásainak növekedése mellett lehetséges. Mindkét megoldás ellen számos érv szól, s ezeket folyamatosan hangoztatják is az érdekeltek.

Számos megoldás kínálkozik a nyugdíjalapok egyensúlyának biztosítására, azonban mindig lesznek vesztesek, akiknek kárára történik a rendszer átalakítása. Az egyik megoldás a nyugdíjkorhatár változatlan tartása mellett az időben nyugdíjba mentek járandóságának mérséklése, s a teljes nyugdíjat csak egy magasabb életkorban nyugdíjba menőknek biztosítják. (Ez nem más, mint a nyugdíjkorhatár burkolt emelése, amely lehetővé teszi az előrehozott, csökkentett nyugdíjat.)

Másik megoldás, hogy a nyugdíj kifejezhető a nettó bérek százalékában is, de a várható élettartam emelkedésével a jelen és jövőbeni nyugdíjakat még korrigálják, csökkentik. Ugyanakkor a nyugdíjkorhatár nyílt vagy burkolt emelése azokban az országokban, ahol foglalkoztatási problémák vannak – így Németországban is – fokozzák a feszültségeket a munkaerőpiacon.

Más lehetőség, hogy a várható élettartam emelkedése mértékével, de csak időeltolódással emeljék a nyugdíjkorhatárt. Így az élettartam emelkedése megoszlik, részben növeli a munkában töltött éveket, de emeli a nyugdíjasként eltölthető éveket is. A nyugdíjkorhatár bármilyen időpontban bekövetkező emelése mind mikro-, mind makrogazdasági következményekkel is jár. Az időskorú munkavállalók munkában maradása stabilizálja vagy emeli a termelékenységet. A munkáltatóknak érdekükben áll az idősebb felnőttkorban is beruházni az emberi erőforrások terén, mivel a magasabb nyugdíjkor mellett annak megtérülésére is több idő áll rendelkezésre.

Fenti gondolatok és az eddig hozott döntések csak a kezdetet jelentik, s jelzésértékűek a munkáltatók és a munkavállalók számára, hogy hozzászokjanak, alkalmazkodni tudjanak a várható változó munkaerő-piaci körülményekhez és a várható jogi szabályozásokhoz.

M. Á.

DUMONT, G. F.: L'Union européenne en panne ... d'accroissement naturel? (Az Európai Unió csödjé ... a természetes szaporodás terén?) Population et Avenir, 2000/648. 6–7. p.

A cikk írója az Európai Unió népességváltozásának természetes tényezőit, a születések és halálozások alakulását vizsgálja 1960 és 1999 között. Az eltelt időszak alatt az Európai Unió 15 országában a halálozások aránya majdnem állandónak tekinthető, az 1000 lakosra jutó halálozások száma 10 és 11 között ingadozott.

A halandóság változása két ellentétes hatás szintézise, állapítja meg a szerző.

A halandóság arányát egyrészt lefelé szorítja a csecsemőhalandóság csökkenése. A vizsgált időszak adatai ugyanis azt mutatják, hogy az egy éven aluli halandóság aránya 1000 élveszülöttre számolva lecsökkent 10-re, sőt néhány országban 5-re és ez az arányszám feltehetően állandósulni fog. Az Európai Unió országaiban a születések

aránya az 1960-ban mért évi ezer lakosra jutó 18 élveszületés 1999-re 30,9%-kal csökkent. Az egyes EU országok adatait vizsgálva megállapítható, hogy különösen alacsony a természetes szaporodás Németországban, Olaszországban és Svédországban, ahol több halálesetet jelentenek, mint születést; Spanyolországban és Ausztriában a születések és a halálozások száma megegyezik; Írországban és Izlandon magasabb a születések száma, mint a halálozások száma.

Az elhalálozás arányának csökkenését másrészt igen nagy mértékben befolyásolja, hogy az orvostudomány fejlődése következtében jelentősen kitolódik az emberek születéskor várható élettartama. Az Európai Unió lakosságának elöregedése viszont erőteljes nyomást gyakorol a halálozás arányára, mely lassítja a csökkenés ritmusát, a szerzők szerint ugyanis az időkorúak elhalálozási számának emelkedése várható a XXI. században. Megállapította, hogy magasabb halálozási arány várható az elöregedett lakosú Dániában és Svédországban, mint a kevésbé idős lakosú Luxemburgban és Írországban.

A természetes szaporodás (fogyás) az élveszületések és a halálozások különbözete. Ez az Európai Unióban 1999-ben 0,7 (ezer lakosra) értéket mutatott, ami az 1960. évi 7,5 értékhez képest 90%-os csökkenést jelent. A további csökkenés megállítása a jövőben csak a termékenység jelentős növekedéséből származhat.

Összefoglalva megállapítható, hogy az Európai Unió népmozgalmának fejlődését három dolog jellemzi: a halálesetek számának relatív állandósága, a születések számának csökkenése és a természetes szaporodás csökkenése. A természetes szaporodást néhány országban már természetes fogyás váltotta föl.

Sz. E.

KEILMAN, N. – PHAM, D. Q.: *Predictive intervals for age-specific fertility*. (A korspecifikus termékenység előrejelzésének időintervallumai.) *European Journal of Population*, 2000/1. 41–66. p.

A népességelőrejelzések a bizonytalanságot általában úgy kezelik, hogy több feltételezéssel készülnek (lásd alacsony, közepes és magas scenáriók). A szélső értékek ugyanakkor a határolt tartományhoz általában nem rendelnek semmilyen valószínűséget, ami az előrejelzésre épülő tervezést nehezíti: nem tudni, mennyi rugalmasságot hagyjanak például az iskolarendszer tervezésénél. A szerzők többváltozós ARIMA modellel végzett sztochasztikus előrejelzéssel kapcsolatos tapasztalataikról számolnak be, amelyek az előrejelzés megbízhatóságáról is információval szolgálnak.

A kiinduló feltételezés szerint a születéseket Poisson-folyamat generálja, melynek intenzitása erősen függ az anya korától. Következésképpen a folyamatban paraméterként szereplő termékenységi arány is a kortól függően változik. Egyes évekre vonatkozóan még azt is feltételezik, hogy a termékenység gamma görbét követ. Ennek paraméterei a teljes termékenység, a születéskori átlagéletkor, ehhez a korhoz tartozó szórás és végül a szülés alsó korhatára. Az előrejelzés modell 1945 és 1995 közötti norvég születési adatokra épült és 16–44 éves korú nőket vett számításba.

Több kísérleti futtatás és a nem reális eredményeket kiszűrő korlátoknak a modellbe való beépítése után 1995 és 2050 közti időszakra megkapták a teljes termékenység és a születéskori átlagéletkor várható alakulását. Ezt átlagértéknek tekintik, ami mellé megadták a 95, 80 és 67 százalékos konfidencia intervallumokat. A konfidencia intervallum

idővel erősen széthúzódik. A teljes termékenység 2050-re jelzett átlagos értéke 2,21, amihez tartozó 67 százalékos (tehát kettő az egyhez valószínűségű) szélsőértékek 1,1 és 3,3. A születési korra ugyanakkor vonatkozó értékek 30,9 év, illetve 26 és 35 év. A 2050-re tágra nyílt konfidencia intervallumra való tekintettel a szerzők a 2020-ig, esetleg 2030-ig szóló előrejelzést tartják reálisnak.

Ezt követően összevetették a Norvégiában 1969 és 1993 között készült termékenységi előrejelzések megbízhatóságát (tényleges mínusz előre jelzett érték) és azt, amit az ő modellszámításuk jelez. A 13 évre való előrejelzés megbízhatósága a két esetben közel azonos volt. (A 13 éves időtartam abból adódik, hogy ennyi időre volt még 15 előrejelzés, aminél kevesebbel nem kívántak foglalkozni.) A közeli egybeesés megerősíti a szerzők számításainak reális voltát. Más részről azt jelzi, hogy a 2010-re vonatkozó norvég előrejelzés készítői igencsak magabiztosak voltak a magas és alacsony scenárió megadásánál. A szerzők egy a négyhez teszik annak valószínűségét, hogy az akkori érték a megadott határokon belül marad.

A tanulmányban bemutatott sztochasztikus előrejelzés a halandóságra és a vándorlásra is alkalmazható. Így lehetővé válhat a jövőbeli népességszám és kormegoszlás olyan előrejelzése, amihez adott valószínűségi konfidencia intervallumok is rendelhetők

Sz. K.

WEAVER, D.A.: The accuracy of survey-reported marital status: evidence from survey records matched to social security records. (A családi állapot bevallásának pontossága: a társadalombiztosítási nyilvántartás és a kérdőívre adott válaszok összehasonlításának eredményei.) Demography, 2000/3. 395–399. p.

A családi állapot téves bevallása elsősorban azok körében észlelhető, akik elváltak, majd azt követően a korábbi házastárs elhalálozott: ezekben az esetekben az életben lévő fél gyakran vallja magát özvegynek. A szerzők a fenti típusú téves bevallást a három különböző típusú adatfelvétel mindegyikében tapasztalták. Korábban arra gondoltak, hogy a társadalombiztosítás által folyósított egyes kedvezmények készítenek az érdekelteket a téves bevallásra, de a téves bevallást tapasztalták azon esetekben is, amikor az semmilyen kedvezményt nem jelentett a kérdezettnek. Az sem bizonyítható, hogy az elvált családi állapot megőrző hatása miatt készakarva tévesztenének, hiszen csak a volt házastárs halála esetén nő meg a téves bevallás gyakorisága. A szerzők szerint a válaszolók valóban nem tudják fenti esetükben valós családi állapotukat. Ezt az álláspontot támasztják alá az egyik vizsgált longitudinális adatfelvétel tanulságai is.

Az ismertetett tévedések megelőzésére időnként célszerű a családi állapotra vonatkozó kérdések részletezése, például a kérdés feltétele előtt az elvált családi állapot elmagyarázása. Másik lehetőség az egyes családi állapotok további részletezése, mint például az „elvált, volt házastársa él”, és az „elvált, volt házastársa nem él” családi állapotok bevezetése. Fentiek általános bevezetése pontosabbá és megbízhatóbbá tehetné a társadalombiztosítási kifizetések megalapozottságát is.

Ugyancsak ajánlani lehet a családi állapot történetet kérdező vizsgálatok számára, hogy az adatfelvétel keretében azt tudakolják, hogyan végződtek az egyes házasságok. Ezt a kérdést általában minden házasságra felteszik az adatfelvételekben, kivéve az

utolsó házasságot. Amennyiben az utolsó házasságra vonatkozóan is tudakolnák annak megszűnési módját, a válaszok valóban a házasságra vonatkoznának és nem arra, hogy mi történt a volt házastárssal.

M. Á.

CHAMBAZ, C.: *Les familles monoparentales en Europe: des réalités multiples.* (Egyszülős családok az Európai Unióban: a valóság sokfélesége.) Études et Résultats. 2000/66. 1–8. p.

Az 1966-ban készített panelvizsgálat kimutatta, hogy az Európai Unióban a családok 12 százaléka egyszülős család. Tíz egyszülős család közül kilencben a nő a családfő, aki vagy elváltan, vagy különélőként neveli gyermekeit. Öt egyedül élő szülőből egy özvegy. A különélő szülők zöme teljes munkaidőben, húsz százalékuk részmunkaidőben dolgozik. A vizsgálat szerint a kétszülős gyermekes családok életszínvonalánál 23%-kal alacsonyabban élnek az egyszülős családok és 27%-kal alacsonyabb az életszínvonaluk, mint a gyermektelen háztartásban élőknek. A felmérés kiterjedt annak vizsgálatára is, hogy az egyszülős háztartások jövedelmei milyen forrásokból származnak: munkabér, szociális juttatás, családi pótlék, vagy egyéb pénzbeli támogatás.

Az aktivitás alapján a következő három csoportba sorolták az egyszülős családokat:

- Az első csoportba sorolták azokat, ahol a nők nem dolgoznak, és akiknek a jövedelme szociális juttatásokból származik. Ez az Európai Unió egyszülős családjainak 31%-át teszi ki.
- A második csoport az egyszülős családok 11 százaléka, 30 év alattiak, majdnem mindegyikben a családfő nő és nagy részük hajadon. Kevesebb, mint felük dolgozik, nagyobb részük munkanélküli, de majdnem mindenki kap valamilyen szociális támogatást. Életszínvonaluk kissé magasabb, mint az első csoportba tartozóké, de a szegénység aránya elég magas.
- A harmadik csoportba az aktív kereső családfővel rendelkező családok tartoznak, amelyek az előzőekhez képest magasabb életszínvonalon élnek. Nagyon nagy részük 30 éven felüli és a csoporton belül a férfiak aránya nagyobb, mint a nőké.

A fenti felmérések alapján elkészült az Európai Unióban élő egyszülős családok térképe, amelyet a tanulmány illusztrációkkal is bemutat Németország kivételével, ugyanis itt nem teljesen egyértelműek a jövedelmi tényezők. A földrajzi csoportosítás a következőképpen foglalható össze:

- *Angol-szász országok:* Az egyszülős családok életkora az európai átlag szintjén helyezkedik el, a társadalmi juttatások vezető szerepet foglalnak el a családok jövedelmében, életszínvonaluk azonban sok esetben a szegénységi küszöb alatt marad (Írország, Egyesült Királyság).
- *Északi országok:* Az egyszülős családokban az Unió átlagánál magasabb a fiatal hajadonok, valamint a nőtlen férfiak száma. A családok életében jelentősek a társadalmi juttatások, de munkából is származik jövedelem. Ezek a családok nem szegényebbek a többi egyszülős háztartásoknál (Dánia, Finnország).
- *Hollandia és Luxemburg:* Relatív kevés az egyszülős család az Unió átlagához viszonyítva, amelyek jelentős mértékű társadalmi juttatásokat kapnak, így a

- foglalkoztatottak aránya kicsi. Ennek ellenére az életszínvonaluk magasabb, mint az előző csoportba tartozó országokban.
- *Dél-Európa*: Az egyszülős családok aránya az Unió átlaga alatt van, Portugália kivételével, az özvegy és az aktív dolgozók száma viszont meghaladja az Unió átlagát. A családok jövedelme elég magas, így a társadalmi juttatások ritkábbak.
 - *Franciaország és a többi uniós ország*: Nagyon heterogén csoport, ahol az özvegyek száma kevesebb, mint az EU átlag, és a társadalmi juttatások jelentős mértékben javítják a családok életkörülményeit.

Sz. E.

JENKINS, J. M.: *Marital conflict and children's emotions. – The development of an anger organization.* (A házasságon belüli konfliktusok és a gyermekek érzelmei. – Hogyan alakul a harag megélése?) *Journal of Marriage and the Family*, 2000/3. 723–736. p.

A tanulmány célja annak a hipotézisnek az ellenőrzése volt, miszerint az érzelmek kialakulása révén megérthetjük a házasságon belüli összeütközéseknek a gyermekek fejlődésére gyakorolt káros hatását. A vizsgálat résztvevőit 4–8 éves korú gyermekekből és szüleikből válogatták össze, akik önként vállalták a közreműködést. A minta végül 41 fiúból és 30 lányból állt, akiknek közel 1600 érzelmi megnyilvánulását jegyezték fel. A szülők közti összeütközést veszekedés, kiabálás, sértegetés, szarkasztikus megjegyzés és fizikai erőszak jelentette. Ezek előfordulási gyakorisága mind az anyák, mind az apák esetében pozitív ferdeségű (skewness) volt, és az adatokat négyzetgyök transzformáció után elemezték. A gyerekek érzelmi megnyilvánulásait (a haragtól a boldogságig) részben gyerek-gyerek kapcsolatokban figyelték meg, részben az anyák és a tanárok, valamint a többi gyerek beszámolójára támaszkodtak.

A gyerekeknél mind rövid távon jelentkező haragot, mind tartósan haragos állapotot megfigyeltek. Ezt esetenként szomorúság formájában internalizálták, bár ebben a szülők és a tanárok beszámolója nem mindig egyező. A gyerekek haragos állapotának előfordulási gyakorisága szignifikáns kapcsolatban volt a szülők fizikai agressziójának megnyilvánulásával, de a szóbeli összeütközéseket tekintve már nem mindig mutatkozott ilyen kapcsolat. A lányok inkább érzékelték a szülők közti összeütközéseket, mint a fiúk.

A nagyfokú agressziót mutató gyerekeknél egyértelműen ki lehetett mutatni, hogy a szülők között szóbeli és fizikai összeütközések játszódnak le. Egyes gyerekeknél a harag deviáns módon jutott kifejezésre: boldog mosollyal bántották vagy provokálták a másikat. A jelenségben a szerző szerint a házastársak között jelentkező lenézés, a másik semmibevevése tükröződik, illetve ezt a tanult mintát követi a gyerek.

A szerző figyelmeztet arra, hogy megállapításai még megerősítésre szorulnak, mivel viszonylag kis mintát vizsgált, és a szülők közül csak az anyákkal tudta felvenni a kapcsolatot. A további vizsgálatoknak nagyobb mintára kell kiterjeszkedniük, és a harag mellett más érzelmeket (például félelmet, visszahúzódást, apátiát) is indokolt lehet vizsgálni. A jelen vizsgálat nem érintette azt a kérdést, hogy kétirányú folyamatról van-

e szó: nem csak a szülők agresszivitása hat a gyerekekre, hanem a gyerekek ilyen viselkedése is vezethet családi összeütközéshez.

Sz. K.

DeMARIS, A.: Till discord do us part: The role of physical and verbal conflict in union disruption. (A fizikai és verbális konfliktusok szerepe az együttélés felbomlásában.) Journal of Marriage and the Family, 2000/3. 683–692. p.

A tanulmány 3500 amerikai házaspár, illetve élettárs 5–7 évre kiterjedő longitudinális megfigyelésének adatairól számol be. Az Országos Család és Háztartás Vizsgálat (National Survey of Families and Households) adataiból olyan részmintát választottak ki, amibe 20 évnél nem régebbi házások, illetve élettársak kerültek. Fizikai agresszióknak minősült a másik megütése, arréblökése vagy különféle tárgyak dobálása, amikor is a partner kisebb-nagyobb sérülést szenvedett. Szóbeli összeütközésnek minősült az a szóváltás, amiben mindkét fél részt vett. Ilyenre általában a háztartási feladatokkal, anyagiakkal, az együtt töltendő idővel, a szexuális élettel, a rokonokkal és gyerekekkel kapcsolatban került sor.

A kapcsolatok felbomlásának valószínűségét a szerző eseménytörténeti elemzéssel és Cox-modellt alkalmazva állapította meg. A paraméterbecslésnél súlyozás nem történt, amivel torzítatlan és konzisztens eredményre lehetett jutni. A folytonos magyarázó változók hiányzó értékeit érvényes átlagok helyettesítették. A szórást növelő tényezők száma az alkalmazott modellekben hat alatt volt, aminél nem kellett a kollinearitás zavaró hatásával számolni.

A vizsgált házasságoknak, illetve élettársi kapcsolatoknak mintegy 20 százaléka bomlott fel a vizsgált időszakban. Az agresszió gyakoriságában a két nem között nem volt lényeges különbség: a férfiaknál 10, a nőknél 11 százalék. Fizikai agresszió során a nők gyakrabban sérültek meg, mint a férfiak: az esetek 3,8, illetve 2,3 százalékában. A kapcsolatok felbomlásának valószínűségét elemezve csak a férfiak agresszív viselkedése volt szignifikáns kockázati tényező. A fizikai agressziót változatlanok véve a szóbeli összeütközés nem volt szignifikáns hatással a kapcsolat tartósságára. A vita stílusa viszont meghatározó erővel bírt: a konstruktív konfliktuskezelő stratégiával rendelkező pároknál kisebb volt a válás kockázata. Az egymással való ütközés az élettársi kapcsolatban élőknel nagyobb valószínűséggel vezetett a kapcsolat felbomlásához, mint a házaspároknál.

A párkapcsolat minősége hatással volt annak tartósságára és egyben az esetleges agresszió hatásának mérséklésére. Az adatokból nem lehet arra következtetni, vajon a rossz párkapcsolat hozzájárult-e az összeütközésekhez, vagy az összeütközés rontott-e a kapcsolat érzelmi légkörén.

Sz. K.

PALEY, B. – CONGER, R.D. – HAROLD, G.T.: *Parent's affect, adolescent cognitive representation, and adolescent social development.* (Szülői hatások, a serdülőkorúak kognitív képzetei és szociális fejlődése.) *Journal of Marriage and the Family*, 2000/3. 761–776. p.

A gyermek szociális fejlődését általában a kora gyermekkori anya-gyermek kapcsolatokon keresztül, rövidtávú longitudinális adatfelvételek segítségével vizsgálták. Jelen kutatás túlmutat a korábbiakon abban, hogy az apa és az anya hatását együttesen vizsgálták, s hogy a szülő-gyermek kapcsolatok minősége mennyire előrejelzője a gyermek szociális fejlődésének és kortárskapcsolatainak kétéves időintervallumban. Egy modellben képezték a pozitív és negatív szülői hatásokat, elkülönítve azokat az apa és az anya szerint, vizsgálva azok egymásráhatását is és direkt, ill. a serdülő kognitív képzetein keresztül érvényesülő indirekt hatását a gyermek szocializációjára.

A vizsgálat céljára kiválasztott minta 451 közép- és alsó-középosztálybeli, középnyugat-amerikai, vidéki családra terjedt ki, akik résztvettek egy négyéves longitudinális adatfelvételben. A kiválasztott 451 családból különböző okokból (lemorzsolódás, adat-hiány stb.) 337 adatai voltak értékelhetők a vizsgálat végén.

A modell egyes elemeinek értékelése az útelemzés módszerével történt. Kitűnt, hogy a gyermek elfogadása a kortárs körökben nagymértékben függ a negatív szociális magatartás erősségétől. A negatív szociális magatartás kialakulása direkt és indirekt módon is összefügg a szülő-gyermek kapcsolat minőségével. Várható módon a szülők gyermekük iránti viselkedésmintája nagyban hasonlít egymásra, s ezért viselkedésük megítélése a gyermek szemében gyakorlatilag azonos, s így indirekt hatása a gyermek társas magatartására ugyancsak hasonló. A szülők gyermekük iránti magatartása közvetlenül is hatással van gyermekük szociális kapcsolataira, s ez a közvetlen hatás erősebb, mint a közvetett. Mindent összevetve, a szülő-gyermek kapcsolat jelentős hatással van a gyermek kortárs-kapcsolatainak alakulására, elsősorban a gyermek szociális magatartására gyakorolt hatásokon keresztül.

M. Á.

CHESNAIS, J. C.: *L'homicide et le suicide dans le monde industriel.* (Gyilkosságok és öngyilkosságok az iparilag fejlett országokban.) *Population*, 1999/1. 127–130. p.

Az erőszakos halálesetek ugrásszerű emelkedését figyelemmel kísérve a szerző vizsgálatot végzett a szándékos emberölések és öngyilkosságok összehasonlítására a Föld hét iparilag legfejlettebb országában (USA, Japán, Németország, Franciaország, Olaszország, Egyesült Királyság, Kanada), valamint három más olyan országban, ahol ezek a jelenségek magas értékeket érnek el.

Megállapítása szerint a nyugat-európai országokban százezer lakosra jut egy erőszakos halál, sőt Japánban és az Egyesült Királyságban az érték egy alatt van. Olaszországban ez az érték jóval magasabb, ahol a maffia felelős a véres gyilkosságok ötven százalékáért. Az USA-ban, ahol az erőszak hagyománya a régmúltban gyökerezik, és az állam ma is a szabad fegyvervásárlást engedélyezi, az emberölés relatíve magas, 10 gyilkosság jut százezer lakosra. Az emberölés által okozott halálesetek száma egyre

növekszik Braziliában és Mexikóban, ezek az államok érintettek ugyanis leginkább az Észak-Amerikába és Európába kerülő drogok szétosztásában. A legveszélyesebb ország Kolumbia, ahol a drogereskedelem miatt 1995-ben 79 gyilkosság jutott százezer lakosra.

Oroszországban ma háromszor nagyobb az emberölési arány, mint az USA-ban; 32 áldozat jut százezer lakosra. Az orosz válság jellemzője a nemek szerinti áldozatok egyenlőtlensége. A szándékos emberölések négyötöd része a férfiak közül kerül ki, mert itt a rivális bandák számolnak le egymással. A fejlett társadalmakban a férfi áldozatok száma nem sokkal magasabb, mint a nőké; a két nem közötti eltérés aránya még kétegyesnyit sem tesz ki.

Az öngyilkosságok statisztikája nem mutat ilyen nagy eltéréseket az egyes országok között. A legkevesebb önkéntes elkövetett haláleset az Egyesült Királyságban, a legtöbb Oroszországban volt. Míg a 80-as évek elején Magyarország volt a világszerte az öngyilkosságok elkövetésében, 1995-re Oroszország vette át a vezetést, de jelentősen emelkedik az esetek száma Ukrajnában is. A vizsgálat azt mutatja, hogy Oroszországban kétszer annyi öngyilkosság van, mint Franciaországban. A hét iparilag legfejlettebb ország közül ötben 3,5-szer nagyobb az öngyilkossági arány, mint az USA-ban.

Sz. E.

DEMOGRÁFIAI FOLYÓIRATSZEMLE

DEMOGRAFIE

a Cseh Statisztikai Hivatal folyóirata

2000. No. 3.

KUCERA, M.-SIMEK, M.: A Cseh Köztársaság népességfejlődése 1999-ben (A Cseh Statisztikai Hivatal adatai alapján.)

KRETSCHMAROVÁ, T. – SIMEK, M.: A Cseh Köztársaság népesség-előreszámítása 2030-ig.

ANDRLE, A. – SRB, V.: A Cseh Köztársaság ENSZ népesség-előreszámítása 2050-ig (1998.).

SRB, V. – ANDRLE, A.: A Cseh Köztársaság városainak és megyéinek népesedéspolitikája.

VYMETALOVÁ, S.: Partnerkapcsolatok: ideálok és realitások.

CAKIOVÁ, E.: Család- és reprodukciós felvétel – nemzetközi összehasonlítás.

SKRABAL, J.: A népszámlálás területi előkészítési munkái.

PISTORA, L.: A népszámlálás és lakásösszeírás Internet oldalai.

DEMOGRAPHY

az Amerikai Népesedési Társaság folyóirata

2000. No. 2.

- BLACK, D. – GATES, G. – SANDRES, S. – TAYLOR, L.:* A homoszexuális és leszbikus népesség demográfiája az Egyesült Államokban: adatok a rendelkezésre álló szisztematikus adatforrásokból.
- MONTGOMERY, M.R. – GRAGHOLATI, M. – BURKE, K.A. – PAREDES, E.:* Az életszínvonal becslése helyettesítő változókkal.
- HILL, M.E. – PRESTON, S.H. – ROSENWAIKE, I.:* A 85 éven felüli fehér amerikaiak életkor-bevallása: a nyilvántartások összekapcsolásának eredménye.
- HANDCOCK, M.S. – HUOVILAINEN, S.M. – RENDALL, M.S.:* A nyilvántartások és adatfelvételek eredményeinek összekapcsolása a születési valószínűségek becslésére.
- SWANSON, D.A. – TAYMAN, J. – BARR, C.F.:* Megjegyzések a nem országos szintű demográfiai becslések pontosságához.
- BARTFELD, J.:* A gyermek támogatása és az anya, az apa és a gyermek gazdasági jóléte a válást követően.
- YI, Z. – DEQING, W.:* A válások regionális különbségeinek alakulása Kínában 1980 óta.
- McGARRY, K. – SCHOENI, R.F.:* Társadalombiztosítás, gazdasági növekedés és az öregkorú özvegyek függőségének emelkedése a XX. században.
- CASPER, L.M. – COHEN, P.N.:* Hogyan működik a POSSLQ becslés? Becslés az együttélés történeti adataira.

2000. No. 3.

- MANTON, K.G. – LAND, K.C.:* Aktív élettartam-becslések az USA öregkorú népességére: teljes kohorszok (1982–1996) funkcionális változásaira alkalmazott többdimenziós folyamatos-kevert modell.
- JOHNSON, N.E.:* Etnikai keveredés és a co-morbiditás, fogyatékoság és halandóság.
- VAN DEN OORD, E.J. – ROWE, D.C.:* Etnikai különbségek a születéskori egészségben: kvantitatív genetikai megközelítés.
- MASON, K.O. – SMITH, H.L.:* A férj és a feleség termékenységi elképzeléseinek szembenállása és a fogamzásgátlás alkalmazása: a nemi különbségek hatása öt ázsiai országban.
- LARSEN, U. – YAN, S.:* A női circumcisio és a termékenység és infertilitás. Közép-Afrikai Köztársaság, Elefántcsontpart és Tanzánia tanulmányozása.
- OROPESA, R.S. – LANDALE, N.S.:* A megszorításoktól a fellendülésig: migráció és gyermekszegénység Costa Ricán és szigetein.
- REAGEN, P.B. – OLSEN, R.J.:* Ismét hazajöhetsz: bizonyítékok longitudinális adatok alapján.
- REARDON, S.F. – YUN, J.T. – EITLE, T.M.:* Az iskolai szegregáció változó jellege: becslések és bizonyítékok a Nagyvárosi Iskolai Szegregációs Adatfelvétel, 1989–1995 alapján.

- CHEVAN, A. – STOKES, R.:* A családi jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése, 1970–1990: gazdasági struktúraváltás és demográfiai változások.
- HIRSHMAN, C. – ALBA, R. – FARLEY, R.:* A „rassz” jelentése és becslése az USA-ban: pillantás a jövőbe.
- WEAVER, D.A.:* A családi állapot bevallásának pontossága: a társadalombiztosítási nyilvántartás és a kérdőívre adott válaszok összehasonlításának eredményei.

EUROPEAN JOURNAL OF POPULATION

az Európai Népesedési Társaság folyóirata

2000. No. 2.

- OKUN, B.S.:* Vallásosság és a fogamzásgátlási módszer választása: Izrael zsidó népessége.
- WILDER, E.I.:* A terhességmegszakítás társadalmi-gazdasági és kulturális meghatározói az izraeli zsidó nők körében.
- YANG, X.:* Az ideiglenes vándorlás hatása a termékenységre Kínában: az elkülönítés hipotézise.

JOURNAL OF MARRIAGE AND THE FAMILY

az USA Családi Kapcsolatok Nemzeti Tanácsának folyóirata

2000. No. 3.

- WALKER, A.J.:* A megtört ismeret: családok a társadalomtudományok prizmáján keresztül.
- MARKS, S.R.:* Az 1960-as évek tanulságai: családi különbözőségek és családi kiváltságok.
- JOHNSON, C.L.:* Az amerikai rokonsági kötelékek perspektívái az 1990-es évek végén.
- STITH, S.M. – ROSEN, K.H. – MIDDLETON, K.A. – BUSCH, A.L. – LUNDEBERG, K. – CARLTON, R.O.:* A házastárs kihasználása szokásának generációk közötti átörökítése: egy meta-elemzés.
- WANG, H. – AMATO, P.R.:* A válás bekövetkeztének előrejelzői: a konfliktusképzők, források és definíciók.
- GAVAZZI, S.M. – McKENRY, P.C. – JACOBSON, J.A. – JULIAN T.W. – LOHMAN, B.:* Érzelmi kifejezés, pszichiátriai szimptómák és a házasság minősége hatásának modellezése a férfiak és nők verbális agressziójára.
- DE MARIS, A.:* A fizikai és verbális konfliktusok szerepe az együttélés felbomlásában.
- ROBERTS, L.J.:* Tűz és víz a családi kommunikációban: ellenségeskedés és távolságtartó magatartás, mint a családi problémák előrejelzői.
- SANCHEZ, L. – GAGER, C.T.:* Nehéz élet, a jó házasság igénye és a házasság felbomlása.
- JENKINS, J.M.:* Házasságon belüli konfliktusok és a gyermekek érzelmei. – Hogyan alakul a harag megélése?
- GOTTMAN, J.M. – LEVENSON, R.W.:* A válás időzítése: a párok válási időpontjának előrejelzése egy 14 éves időszakban.

- McHALE, S.M. – UPDEGRAFF, K.A. – TUCKER, C.J. – CROUTER, A.C.:* Bevonódás vagy kívül maradás: a szülők szerepe a tizenéves testvérek kapcsolataiban.
- PALEY, B. – CONGER, R.D. – HAROLD, G.T.:* A szülők hatása, a serdülőkorúak kognitív képzetei és szociális fejlődése.
- TURNER, R.J. – SORENSON, A.M. – TURNER, J.B.:* Társadalmi események és a mentális egészség: hétéves követéses vizsgálat a tizenéves anyák körében.
- CROWDER, K.D. – TOLNAY, S.E.:* Új házassági nehézségek a fekete nők körében: a fekete férfiak faji vegyes házasságainak szerepe.
- SMITH, J.R. – BROOKS-GUNN, J. – KLEBANOV, P.K. – LEE, K.:* Szociális ellátás és munka: kiegészítő stratégiák az alacsony jövedelmű nők részére?
- HUGHES, D.K. – SURRA, C.A.:* A kutatási részvétel ismertett hatása a házasság előtti kapcsolatokra.
- BROWN, S.L.:* Az együttélés formáinak átmenetei: a kapcsolatok értékelésének és az elvárásoknak a hatásai.

2000. No. 4.

- MILARDO, R.M.:* Egy évtized áttekintése.
- DEMO, D.H. – COX, M.I.:* A kisgyermekes családok: az 1990-es évek kutatásainak áttekintése.
- FURSTENBERG, F.F.:* A tizenévesek és fiatalok szociológiája az 1990-es években: kritikai megjegyzések.
- ALLEN, K.R. – BLIESZNER, R. – ROBERTO, K.A.:* A középkorú és az idősebb családok: az 1990-es évek kutatásainak áttekintése és kritikája.
- GOTTMAN, J.M. – NOTARIUS, C.I.:* Tízéves áttekintés: a házassági kapcsolatok megfigyelése.
- JOHNSON, M.P. – FERRARO, K.J.:* A családon belüli erőszak kutatása az 1990-es években: tegyük különbséget.
- BRANDBURY, T.N. – FINCHAM, F.D. – BEACH, S.R.H.:* A sikeres házasság természete és meghatározói: tízéves áttekintés.
- PERRY-JENKINS, M. – REPETTI, R.L. – CROUTER, A.C.:* Munkavállalás és a család az 1990-es években.
- CHRISTOPHER, F.S. – SPRECHER, S.:* Szexualitás a házasságban, találkák és egyéb kapcsolati formák: tízéves áttekintés.
- BOOTH, A. – CARVER, K. – GRANGER, D.A.:* A család bioszociális jövője.
- WHITE, L. – ROGERS, S.J.:* Gazdasági körülmények és családi események: az 1990-es évek áttekintése.
- PATTERSON, C.J.:* Leszbikusok és homoszexuális férfiak családi kapcsolatai.
- McLOYD, V.C. – CAUCE, A.M. – TAKEUCHI, D. – WILSON, L.:* Házassági folyamatok és a szülők szocializációja színes családokban: az elmúlt tíz év kutatásainak áttekintése.
- SECCOMBE, K.:* Szegény családok az 1990-es években: trendek, okok, következmények és tanulságok.
- BURTON, L.M. – JARRET, R.L.:* Keveredésben és mégis a szélén: a család helye a városi szomszédsági kapcsolatokra és a gyermek fejlődésére irányuló kutatásokban.

- BOGENSCHNEIDER, K.*: Nagykorú lett a családpolitika? Az 1990-es évek családpolitikájának áttekintése az USA-ban.
- FOX, G.L. – MURRY, V.M.*: Nemek és családok: feminista megközelítés és családkutatás.
- MARSIGLIO, W. – AMATO, P. – DAY, R.D. – LAMB, M.E.*: Az apaszerep iskolája az 1990-es években és azután.
- ARENDELL, T.*: Az anyaszerep vizsgálata és megértése: tízéves iskola.
- COLTRANE, S.*: A háztartási munka kutatása: A szokásos házimunkák szociális beágyazottságának vizsgálata és modellezése.
- TEACHMAN, J.D. – TEDROW, L.M. – CROWDER, K.D.*: Az amerikai családok változó demográfiája.
- SELTZER, J.A.*: Házasságon kívül formálódó családok.
- AMATO, P.R.*: A válás hatása a szülőkre és a gyermekekre.
- COLEMAN, M. – GANONG, L. – FINE, M.*: Az újraházasodás újrvizsgálása: a fejlődés újabb évtizede.

POPULATION

a Francia Nemzeti Népeségtudományi Intézet folyóirata
2000. No. 2.

- ATTANÉ, I.*: A kínai termékenység alakulása a XXI. század küszöbén: tények és bizonytalanságok.
- SCORNET, C.*: A határok közötti termékenységsökkenés példája: a Vörös folyó deltaregiója Vietnámban.
- CONDON, S.*: A nők vándorlása Portugáliából és aktivitásuk Franciaországba érkezésük után: az egyéni és családi stratégiák változatossága.
- SANDERSON, J.P.*: Belga-Kongó a mítoszok és a valóság között. A gyarmati uralom alatti népesedési vélemények elemzése.
- DE BRAEKELEER, M. – BELLIS, G. – GAIMARD, M. – RAULT, G. – MILOT, M. – SIMARD, F.*: Fybrosis cystica és a gén-hordozó párok termékenysége Saguenay Lac-Saint-Jean-ban (Quebec, Kanada).
- CHARBONNEAU, L.*: A rendőrök öngyilkossága Quebec-ben: módszertani kérdések és a jelen helyzet.
- BOURGOIN, N.*: A társadalmi-foglalkozási csoportok szerinti öngyilkosságok heti és havi variációi.

2000. No. 3.

- PRIOUX, F.*: Újabb demográfiai változások Franciaországban.
- RIEU, C.*: A franciaországi megyék és régiók népességének változása 1975 és 1999 között.
- NIZARD, A.*: Néhány modern egészségi probléma hatása a halandóságra: AIDS, hepatitis, alkoholfogyasztás és dohányzás.
- THIERRY, X.*: A külföldiek érkezése Franciaországba: változások a statisztikában és az 1997. évi kivételes szabályozási eljárások eredménye.

BLONDEL, B.: Változások az élve- és halvaszületések számbavételében Franciaországban. Milyen hatással van ez a perinatális halandóságra?

POPULATION AND DEVELOPMENT REVIEW

az Amerikai Népesedési Tanács folyóirata

2000. No. 2.

FOSTER, C.: Az alacsony termékenység határai: a bioszociális megközelítés.

MACUNOVICH, D.J.: Relatív kohorsz-nagyság: a globális termékenységi átmenet egységesülő elméletének forrása?

ZHAO, Z.: Együttlakási jellegzetességek a történelmi Kínában: egy szimulációs tanulmány.

FISHER, K.: Bizonytalan célok és hallgatag viták: születésszabályozási gyakorlat Angliában, 1925–1950.

JOHNSON, D.G.: Mezőgazdasági változások Kínában: problémák és kilátások.

DRÉZE, J. – KHERA, R.: Bűntény, nemek és a társadalom: érzések a gyilkossági adatok tanulmányozása során.

2000. No. 3.

McDONALD, P.: Nemi igazságosság a termékenység átmenet elméletében.

FARGUES, P.: Elnyúló nemzeti konfliktus és termékenységi változások: palesztinok és izraeliek a huszadik században.

LLOYD, C.B. – KAUFMAN, C.E. – HEWETT, P.: Megjelenik-e a nők háttérbeszorulása az élelemhez jutás terén is?

VAN IMHOFF, E. – KEILMAN, N.: A termékenység szintje és időzítése: megjegyzések.

KIM, Y.J. – SCHOEN, R.: A termékenység szintje és időzítése: A Bongaarts-Feeney kiigazítás korlátai.

BOONGARTS, J. – FEENEY, G.: A termékenység szintje és időzítése: válasz.

NOYMER, A. – GARENNE, M.: Az 1918. évi amerikai influenzajárvány hatása a halandóság nemek közötti különbségére.

ZEITSCHRIFT FÜR BEVÖLKERUNGSWISSENSCHAFT

a Német Szövetségi Népeségtudományi Intézet folyóirata

2000. No. 1.

GRÜNHEID, E. – ROLOFF, J.: Németország 1999. évi népesedési helyzete és a szövetségi államok népesedési helyzetének összehasonlítása.

WAGNER, M. – FRANZMANN, G.: A életkörülmények pluralizmusa.

BIRG, H.: A várható élettartam előrebecslésének módszere és alkalmazása Németországban.